

Protocol

Pesten

Datum van opstellen:	Oktober 2015
Datum van evaluatie:	September 20223
Aanspreekpersoon:	Orthopedagoog Intern Begeleider
Betrokkenen:	De leerkrachten en assistenten die de leerling in de les hebben directie en onderwijs ondersteunend personeel
Bijlagen:	

Inhoudsopgave	
Inleiding.....	2
Pesten en plagen	3
Wat is pesten?.....	3
Wat is plagen?	3
Hoe wordt er gepest?	3
De rollen bij pesten.....	3
Signalen van pesten.....	4
De aanpak.....	5
Preventieve aanpak	5
Curatieve aanpak.....	5
Vijfsporenbeleid.....	5
Links naar websites.....	8

Inleiding

Pestgedrag wordt gezien als een wezenlijk probleem. Het kan schadelijk zijn voor het welbevinden en ontwikkeling van zowel de gepeste leerlingen als voor de pesters.

Kinderen in het ZML-onderwijs zijn extra kwetsbaar als het om pesten gaat. Ze bezitten vaker omgeving- en kindgebonden risicofactoren bij het ontstaan van pesten. Op school zijn risicofactoren bijvoorbeeld te weinig toezicht, een negatief schoolklimaat of groepsklimaat. Bij kindgebonden risicofactoren kan gedacht worden aan bepaalde persoonlijkheidskenmerken, fysieke zwakte of afwijken van de norm. Daarnaast hebben kinderen in het ZML-onderwijs vaker problemen met taal, het uiten van emoties en grenzen stellen, waardoor ze extra kwetsbaar zijn.

Een van de uitgangspunten van De Klimboom is een veilige school te zijn voor alle leerlingen en medewerkers. De Vreedzame school is onderdeel van het waarborgen van een positief schoolklimaat. Ook draagt het schoolbreed inzetten van het programma Rots en Water bij aan het versterken van de sociale veiligheid op De Klimboom. Een pestprotocol draagt eveneens bij aan een veilige school.

Wat is pesten?

Plagen mag, pesten niet, maar wat is nou eigenlijk pesten? Als het gaat om pesten zijn de leerlingen niet aan elkaar gewaagd en wordt er langdurig dingen gedaan die een ander niet leuk vindt. Pesten is altijd ongewenst. Onder pesten verstaan wij:

- Er is een slachtoffer
- Er is een leerling of groep die de baas speelt
- De pester gebruikt zijn 'macht'
- De pester heeft vaak geen positieve bedoelingen; wil pijn doen, vernielen of kwetsen
- Pesten is kwetsend bedoeld en kan zich gedurende langere tijd afspelen.

Wat is plagen?

Bij plagen is er sprake van incidentele gebeurtenis. Het gebeurt vaak spontaan, is kortdurend en onregelmatig. Plagen gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig. Belangrijk is dat er geen sprake is van een machtsverhouding. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende schade op en is in staat zich te verweren.

Hoe wordt er gepest?

Pesten kan op verschillende manieren tot uiting komen. Zo kan gepest worden met woorden (vernederen, schelden, belachelijk maken), via de sociale kanalen (WhatsApp, TikTok, SnapChat), lichamelijk (duwen, schoppen en slaap), achtervolgen (opjagen en achterna lopen), uitsluiten (doodzwijgen en negeren), stelen en vernielen (afpakken van kledingstukken of schoolspullen) en afpersen.

De rollen bij pesten

Bij pesten zien we verschillende rollen. De bekendste zijn de rollen van de pester en gepeste leerling, maar er zijn ook omstanders die rollen innemen. Vaak zijn deze omstanders zich niet bewust van hun invloed op het pesten.

➤ *De gepeste leerling*

Leerlingen worden pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun klasgenoten. Vaak voelen ze zich verdrietig en eenzaam. Een gepeste leerling durft vaak niets terug te doen en of te vertellen thuis of op school. Bij leerlingen die gepest worden vallen vaak een of meer van de volgende kenmerken op:

- Houdt niet van geweld en agressie of onbeschoft taalgebruik
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan
- Is meestal fysiek zwakker
- Is eerder in zichzelf gekeerd;
- Is geneigd zich onderdanig of gediensstig te gedragen;
- Durft niet op te komen voor zichzelf;
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk dat hij het verdient om gepest te worden;
- Voelt niet goed aan welke regels of normen er binnen de groep gelden;
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pestkoppen na te bootsen, maar faalt daarin.

➤ *De pester*

De pesters zijn vaak de 'sterkeren' in de groep. Ze willen graag aardig en stoer gevonden worden en proberen hun populariteit af te dwingen. Geregeld krijgen pesters andere leerlingen mee, want wie meedoet loopt zelf de minste kans om gepest te worden. Meestal voelen pesters zich niet schuldig en zoeken ze de oorzaak bij de gepeste leerling. Bij leerlingen die pesten vallen vaak een of meer van de volgende kenmerken op.

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie, en het gebruik van stoere taal;

- Imiteert graag agressief gedrag;
- Is vrij impulsief;
- Heeft de neiging anderen te overroepen of te domineren om controle te houden;
- Wil het middelpunt zijn is vlug jaloers;
- Heeft moeite met regels, grenzen, en eigen of door anderen opgelegde regels;
- Schat situaties verkeerd in
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd;
- Hoe onveiliger hij/zij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok;
- Lijdt vaak aan een negatieve faalangst;
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

Let op: Pestgedrag kan ook voortkomen uit een dieper liggende oorzaak.

➤ *Meelopers en andere rollen*

De meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar ze kunnen ook stoer gedrag interessant vinden. Vaak doen meelopers mee met pesten omdat ze dan denken dat ze erbij horen. Andere rollen kunnen zijn:

- De helper: neemt het op voor de gepeste leerling, vindt het niet goed dat er gepest wordt en is niet bang voor de pester.
- De stiekemer: vindt het goed dat er gepest wordt, maar bemoeit zich er niet mee. Is bang zelf gepest te worden. Roept anderen erbij om het pesten te steunen
- De buitenstaander: denkt dat er niet gepest wordt in de klas en het kan hem/haar niets schelen.
- De stille: bemoeit zich er niet mee. Vindt het pesten wel gemeen, maar durft niets te doen of zeggen. Is zelf bang gepest te worden.

Signalen van pesten

Leerlingen die gepest worden schamen zich vaak of voelen zich zo bedreigd dat ze niets durven te zeggen tegen leerkrachten en ouders. De leerlingen van onze school hebben vaak extra moeite met de communicatie. Daardoor kan onduidelijkheid ontstaan over de pest situatie of wordt er niet over gesproken. Soms zijn er signalen waaruit opgemaakt kan worden dat er iets aan de hand is. Mogelijke signalen kunnen zijn:

School:

- Het kind heeft weinig of geen vrienden
- Wil de verjaardag niet vieren
- Kan zich niet concentreren (zichtbaar verminderd t.o.v. eerder)
- Presteert slechter dan vroeger
- Wordt bij een bijnaam genoemd
- Is het mikpunt van 'grapjes'
- Krijgt vaak opmerkingen over kleding of spullen
- Wordt dikwijls als laatste gekozen
- Er worden vaak bezittingen afgepakt
- Krijgt steeds de schuld
- Wordt genegeerd en speelt veel alleen
- Zoekt vaak de nabijheid van de leerkracht op (wijkt af t.o.v. eerder)
- Is vaak betrokken bij opstootjes
- Toont schichtig, ongelukkig of zelfs depressief gedrag
- De sfeer in de klas is niet goed

Thuis:

- Het kind is bang om naar school te gaan
- Vertelt niet meer over school
- Is regelmatig spullen kwijt of komt met kapotte spullen thuis
- Komt uit school met vieze of kapotte kleren
- Heeft vaak hoofdpijn of buikpijn
- Heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen
- Valt terug in gedrag, duimt bijvoorbeeld weer of plast in bed

- Wil niet slapen, slaapt onrustig, heeft nachtmerries
- Heeft vaak geen eetlust
- Wil bepaalde kleren niet meer dragen
- Is thuis prikkelbaar, boos of verdrietig
- Vraagt of steelt geld

De aanpak

Preventieve aanpak

Een preventieve aanpak is de beste aanpak om pesten te voorkomen. De school vindt het belangrijk dat er aandacht is voor het voorkomen van pestgedrag door het creëren van een veilig pedagogisch klimaat. De lessen Rots & Water dragen hier aan bij door de nadruk van dit programma op respectvol omgaan met anderen en het kunnen aangeven van eigen grenzen. De Vreedzame School draagt eveneens bij aan een veilig schoolklimaat op schoolniveau. Dit hangt samen met wat de leerkrachten het 'basis veiligheidsklimaat' noemen. Hieronder valt o.a. sfeer, veiligheid, saamhorigheid, openheid en vertrouwen. De grondwet van de Vreedzame School (afgeleid van de principes van de Vreedzame School) zijn daarvoor leidend evenals de VSO regels die afgeleid zijn van deze grondwet. Deze Grondwet en regels zijn zichtbaar aanwezig in de klas. Grondwet Vreedzame school

- Wij hebben respect voor elkaar.
- Wij zijn allemaal anders; iedereen mag zichzelf zijn.
- Wij zorgen dat iedereen zich veilig voelt.
- Wij luisteren naar elkaar.
- Wij lossen conflicten samen op.
- Wij helpen elkaar.

Curatieve aanpak

Op het moment dat er gepest wordt gaat het vijfsporenbeleid van kracht. Tevens worden de regels die betrekking hebben op de situatie verduidelijkt en eventueel opnieuw opgesteld met alle leerlingen.

Vijfsporenbeleid

De vijfsporenaanpak is een manier om in school pesten aan te pakken. Deze aanpak richt zich op alle betrokkenen: het gepeste kind, de pesters, de ouders/verzorgers, de klasgenoten en de school.

➤ Spoor 1. Het gepeste kind steunen

Dat wil zeggen:

- Luisteren naar wat er precies is gebeurd.
- Het probleem serieus nemen.
- Samen met de leerling mogelijke oplossingen overleggen en hiernaar handelen.
- Zo nodig andere (professionele) hulp aanbieden.

➤ Spoor 2. De pester steunen

Dat wil zeggen:

- De pester confronteren met zijn gedrag en wat dat betekent voor een ander (de gepeste).
- De leerling helpen zijn relatie met andere leerlingen te verbeteren.
- Zorgen dat het kind zich veilig voelt en uitleggen wat jij als leerkracht eraan gaat doen.
- Mogelijke achterliggende oorzaken onderzoeken en bespreekbaar maken.
- Grenzen stellen en die consequent handhaven.
- Zorgen voor vervolgesprekken.

➤ Spoor 3. Het betrekken van de andere leerlingen bij het probleem

Dat wil zeggen:

- In de klas bespreekbaar maken dat er gepest wordt en de verschillende rollen van de leerlingen hierin.
- Samen met de andere leerlingen zoeken naar mogelijke oplossingen en de mogelijke bijdragen van de groep aan de verbetering van de situatie.

➤ Spoor 4. Het bieden van steun aan ouders

Dat wil zeggen:

- Steun bieden aan de ouders van zowel de gepeste leerling als van de leerling die pest.
- Ouders serieus nemen over de zorgen omtrent het pesten.
- Ouders informeren over peestsituaties, hoe aan te pakken en voorkomen
- In samenwerking met ouders manieren bedenken om pestgedrag aan te pakken.
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige hulp.

➤ Spoor 5. Als school de verantwoordelijkheid nemen

Dat wil zeggen:

- Duidelijk beleid hanteren rondom pesten, zodat veiligheid van leerlingen optimaal geborgd is.
- Zorgen dat medewerkers voldoende bekend zijn met pesten in het algemeen en in staat zijn pesten in de eigen groep te herkennen en aan te pakken.

Links naar websites

- ❖ <http://jipsite.nl/onderwijs/pesten>
- veel links naar andere sites.
- ❖ <http://www.pestweb.nl/>
- voor basisschool + middelbare school
- veel verschillende hoofditems
- overzichtelijk ook voor de leerlingen
- ❖ <http://aandachtvoorpesten.nl/>
- medische info.